

I. SKVARČINA, *Portret Katarine Buljan Gilardi*, Split, Galerija umjetnina

(1928). Njegovi prvi radovi nastali su 1923/24 (*Veronikin rubac*, *Raspeće*), ali se tek poslije umirovljenja (1956) posvećuje isključivo slikarstvu; od 1953. živio u Zaprešiću.

Pedesetih godina nastaje niz njegovih slika i crteža zaokupljenih realnošću predmetnoga okoliša (*Vlak*, 1950; *Zaprešićka rampa*, 1956; *Golubovečki rudnik*, 1957). U njima se u potpunosti oblikovala poetika toga osebnog umjetnika i njegov karakterističan lik. rukopis. Senzibilan kolorist i crtač, slika sitnim potezima kista, dotjerujući svaku pojedinost; u prikazima likova i osebnosti perspektivi zapažaju se njegova karakteristična izobličenja i sloboda izraza (*Križanje vlakova*, 1957; *Popovski park*, 1958). Poč. 60-ih godina Skurjeni se okreće svijetu mašte i izmišljenih priča te tako nastaje jedan od najautentičnijih opusa u hrv. naivnoj umjetnosti, nadahnuo nadrealističkom poetikom (*Crno jezero*, 1960; *Moja biografija*, 1961; *Povratak Gagarina iz Svemira*, 1961; *Gorgona*, 1962). Slijedeći unutrašnju, nagonsku potrebu, slika svoje vizije i snove (*Sanjao sam da moram preplivati ovu uzburkanu Savu*, 1969). Stvorio je neobične lirske pejzaže svojega zavičaja kao i urbane krajolike u kojima je poput bajki ispričao svoje iskustvo ili traganje za neuhvatljivim (*Stari Pariz*, 1964; *Prvi ljudi na Mjesecu*, 1969; *Moja obitelj*, 1972). Specifičan kolorizam, poetičnost i nadahnuća interpretacija prirode zrače iz njegovih simboličnih kompozicija (*Nekad započeto, nikad dovršeno*, 1973). God. 1959. izašla je mapa crteža *Eulalia* (s pjesmama I. Mangjelosa), 1972. mapa grafika u izdanju »Zbirke Bišupić« u Zagrebu, a 1975. objavljuje svoje crteže u knjizi pjesama A. Dedića *Zamišljeno pristanje*. — Samostalno je izlagao u Zagrebu (1958, 1962, 1964, retrospektiva 1977, 1984, 1988), Parizu (1962), Kölnu (1963), Zürichu (1968),

Zlataru (1973), Milanu (1978) i Zaprešiću (1987). Galerija Matije Skurjenija u Novim Dvorima kraj Zaprešića otvorena je 1987.

LIT.: M. Bašičević, Matija Skurjeni (katalog), Zagreb 1958. — G. Gamulin, Matija Skurjeni (katalog), Zagreb 1962. — B. Kelemen, Naivno slikarstvo Jugoslavije, Zagreb 1969. — R. Putar i B. Kelemen, Matija Skurjeni (katalog), Zagreb 1977. — V. Maleković, Skurjeni, Zagreb 1982. — Ch. Zander i V. Crnković, Hommage à Matija Skurjeni, München 1987. — V. Maleković, Matija Skurjeni — život i djelo, Zaprešić 1987. N. Kri.

SKUTARI, Petar, povjesničar umjetnosti (Budva, 11. II. 1931). Završio studij na Filozofskome fakultetu u Zagrebu 1957. Bio je lik. pedagog i ravnatelj Gradskoga muzeja u Karlovcu, gdje je 1977–94. voditelj Galerije »Vjekoslav Karas«. Organizira izložbe, piše predgovore u katalozima, proučava umjetnost u Karlovcu XIX. i XX. st. Slika krajolike u ulju i pastelu (*Popodnevna svjetla*, 1981; *Vrba nad Mrežnicom*, 1983; *Slavetički vinogradi*, 1987). Samostalno izlagao u Karlovcu i Budvi.

BIBL.: *Slikarstvo u Karlovcu od početka XX. st. do danas*, u knjizi: Karlovac 1579–1979, Karlovac 1979; *Karlovački slikari (s Ankom Simić-Bulat)*, Karlovac 1979; *Karasova djela iz fonda Galerije »Vjekoslav Karas«*, Zbornik Gradskog muzeja Karlovac, 1984, 2; *Karas i oko Karasa* (katalog), Karlovac 1988.

LIT.: J. Baldani, Petar Skutari (katalog), Karlovac 1983. — M. Mužar, Petar Skutari — pasteli (katalog), Karlovac 1987. Ž. Sa.

SKVARČINA, Ivan (Squarcina, Giovanni), slikar (Zadar, 11. IX. 1825 — Venecija, 29. XII. 1891). God. 1842–53. uči na venec. Akademiji; do 1857. boravi i slika u Dalmaciji, najviše u Splitu. Prijateljuje sa zadarskim slikarom F. Salghetti-Driolijem. Dobivši stipendiju, usavršava se u Veneciji, Firenci, Rimu, Bologni, Sieni, Parmi i Genovi. Od 1860. do kraja života živi u Veneciji. Osam godina radi na svojem životnom djelu, velikoj kompoziciji s pov. sadržajem *Odricanje Galileja* (danas u priv.

posjedu u Milanu), koja je bila izložena u Veneciji, Londonu i Beču, ali je autor nije uspio prodati; živio je u bijedi, na kraju gotovo slijep. Radio je portrete (mnoge istaknute ličnosti u Dalmaciji), pejzaže i crkv. slike na klasicističko-romantičan način; pojedinosti je izvodio s naivnom pedantnošću. Niz njegovih portreta i nekoliko pejzaža najbolja su slikarska djela u Dalmaciji XIX. st. do V. Bukovca i C. Medovića.

LIT.: V. Brunelli, Giovanni Squarcina pittore zaratino, Zadar 1912. — A. Petričić, Zadarski slikari u XIX. st., Radovi HIJZ, 1959, 4–5. — K. Prijatelj, Ivan Skvarčina, Split 1963. — Isti, Nepoznati portret Ivana Skvarčine, Peristil, 1977, 20. D. Ki.

SLADE, Josip, graditelj i arhitekt (Trogir, 23. III. 1828–15. VI. 1911). Školovao se u Splitu i Padovi, gdje je doktorirao filozofiju (1850) te inženjerstvo i graditeljstvo (1853). Isprva je radio s V. Andrićem u Splitu, potom od 1854. u Pokrajinskom građevinskom uredu u Zadru. God. 1868. stupio u službu tur. vlasti u Bosni (gradio mostove na Neretvi te kolni put Sarajevo–Mostar), a od 1872. ponovno je u državnoj službi kao inženjer pomorske vlade u Trstu. Važnija su mu ostvarenja: kazalište u Šibeniku (1870), Morettijeva palača na Čiovu, vjerojatno gradska bolnica u Splitu (1872). Osobito je plodna bila njegova djelatnost u Crnoj Gori i Boki kotorskoj, gdje mu se nalaze najveća ostvarenja: kazalište zvano Zetski dom i zgrada austr. poslanstva s crkvom u Cetinju, plan grada, dvorac kneza Nikole, most s osamnaest lukova u Nikšiću, lazaret u Meljinama (popravak), te najvažnije njegovo graditeljsko djelo, kolni put Kotor–Cetinje. Sudjelovao pri obnovi renesansne gradske vijećnice u Trogiru (s A. Bezićem), vodio kolaudaciju splitskoga kazališta (projektant E. Vecchiotti). LIT.: P. Mijović, Pregled umjetnosti Crne Gore, Beograd 1976, str. 421. — D. J. Martinović, Josip Slade, Ovdje (Sarajevo), 1978, 108. — C. Fisković, O graditeljima Josipu Sladi i Emiliju Vecchiottiju u Splitu, Kulturna baština, 1987, 17. — Isti, Arhitekt Josip Slade, Trogir 1987. J. Bil.

SLADE ŠILOVIĆ, Roko, konzervator (Trogir, 16. VIII. 1872 – 15. IV. 1944); po zanimanju ljekarnik. Nakon studija u Grazu vraća se u Trogir, gdje je bio ljekarnik te počasni konzervator. Proučavao je spomenike i povijest Trogira, nadzirao je popravak crkve Sv. Ivana i Sv. Barbare; posebno je zaslužan za prikupljanje kamenih ulomaka za trogirski lapidarij. Osnovao je udrugu za čuvanje spomenika »Radovan«, a kao povjerenik udruge »Bihać« prikupio je mnogobrojnu arhivsku građu.

BIBL.: Povijest grada Trogira od P. Andreisa, Prava Crvena Hrvatska, 1909, 10–11; Kašteo »Camerlengo« u Trogiru, VJAH, 1910; Anarhija u Trogiru 1797, ibid., 1914; Kratki prikaz trogirskih spomenika, Split 1921; Staro kazalište u Trogiru, Narodna starina, 1922, 3; Rodna kuća povjesničara Ivana Lucija u Trogiru, ibid., 1924, 7; Stećci u okolici Trogira, u knjizi: Strena Buliciana, Zagreb 1924; Jedna isprava o zvoniku stolne crkve u Trogiru, VJAH, 1924–25; Carska obitelj Laskaris u Trogiru, Narodna starina, 1930, 22; Jedan francuski spomenik u Trogiru, Novo doba, 25. XII. 1931; Natpis majstora M. Gojkovića na zvoniku trogirске katedrale iz g. 1422, Jadranski dnevnik, 21. I. 1937.

LIT.: D. Berić, Roko Slade Šilović, Farmaceutski glasnik, 1954, 7. — B. Jardaš, Roko Slade-Šilović, u zborniku: Radovi međunarodnog simpozija u povodu 700. obljetnice spomena ljekarne u Trogiru, Zagreb 1973. N. B. B.

SLANO, naselje SZ od Dubrovnika. Mnogobrojne prapov. gomile nađene su na okolnim brdima, a u samome naselju nalazi ilir. nakita. Ostaci ant. utvrde otkriveni su na obližnjem brdu Gradini, a nalazi četiriju sarkofaga s natpisima te baptisterija ispred franjevačke crkve govore o jakome središtu u ranokršč. razdoblju (IV–VI. st.). Dijelovi predromaničke arhit. plastike (tranzena i kapiteli) ugrađeni su u franjevačku crkvu. God. 1330. u Slano se iz zaleđa naseljuju Ohmučevići. Dubrovčani dobivaju S. 1399. i tu osnivaju franjevački samostan, čija je prvotna crkva Sv. Jeronima dovršena 1420 (temelji otkopani 1986. ispod poda sadašnje crkve); istodobno grade župnu crkvu Sv. Vlaha 1407 (preuređena u doba baroka i u XIX. st.) i Knežev dvor. — Sadašnja franjevačka crkva građena je u prvoj pol. XVI. st. u gotičko-renesansnome slogu. Na glavnome je oltaru poliptih L. Dobričevića iz 1461, rađen za staru crkvu. U brodu crkve su rezbarene korske klupe iz 1573. te više baroknih oltara i nadgrobnih ploča obitelji Ohmučevića i Tasovčića. Sliku na oltaru Sv. Sebastijana naslikao je 1817. Odoardo Fischetti, a na oltarima Sv. Jeronima i Svete Obitelji C. Medović. — J od naselja je gotička (barokizirana) župna crkva a u Banjoj crkve Navještenja i Sv. Petra iz XVII. st. Z od naselja u selu Grgurići nalazi se gotička kapela Sv. Roka, a u selu Sladenovići renesansna crkva Sv. Ivana. Na S je rubu naselja renesansni gospodarski sklop obitelji Ohmučević.

Naselje je u agresiji srpsko-crnogorske vojske 1991. pretrpjelo velika oštećenja i uništen je i znatan broj spomenika.

LIT.: V. Fortunić i M. Milas, Slano, istoričke crctice, Dubrovnik 1935. — N. Grujić, Prostori dubrovačke ladanjske arhitekture, Rad JAZU, 1982, 399. — J. Lucić, Prošlost dubrovačkog primorja do dolaska pod dubrovačku republiku 1399, u knjizi: Zbornik dubrovačkog primorja i otoka, Dubrovnik 1986. — D. Beritić, Susret sa spomenicima kulture dubrovačkog primorja, ibid. — Cultural Heritage of Croatia in the War 1991/92, Zagreb 1993. A. Bad.

SLAVČIĆ (Slafčić), Grubiša, kamenar (Šibenik, XV. st.). Imao je svoju radionicu u Šibeniku te kamenolom na Orutu. Suradivao je na gradnji šibenske katedrale (od 1433) te gradskih zidina; 1449. popravljao je gradsku kulu na Gorici. Pretpostavlja se da je suradivao i s Jurjem Matijevim Dalmatincom.

LIT.: P. Kolendić, Stube na crkvi sv. Ivana u Šibeniku, Starinar (Beograd), 1923, 1, str. 16–18. — I. Fisković, Neki vidovi umjetničkog rada Jurja Dalmatinca u Šibeniku i Splitu, Radovi HIJZ, 1981, 27–28, str. 124, 125. R.

SLAVENSKO-AVARSKA (AVARO-SLAVENSKA) KULTURA, kultura iz razdoblja od kraja VI. st. do poč. IX. st. s matičnim područjem u srednjem Podunavlju. Uz Avere i Slavene u nastanku te kulture udjela su imali Kutriguri i neka druga nomadska plemena.

Unutar slavensko-avarske kulture postoje dva sloja: stariji (568. do otprilike 650), koji se približno podudara s trajanjem prvoga avarskoga kaganata, i mlađi (nakon 670. do prvih desetljeća IX. st.), koji se datira u doba drugoga avarskoga kaganata. Nalazi starijega sloja najrasprostranjeniji su na prostoru Banata i Bačke, a rjeđe se pojavljuju u međurječju

SLAVENSKO-AVARSKA KULTURA, uresna pločica u obliku konjica iz Biskupije kraj Knina. Split, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika

Drava–Sava (Sisak, grob iz Osijeka, Bijelo Brdo I). Nalazi ukrajinske martinovske kulture potječu iz Čadavice (nakit iz kneževskoga groba) i Biskupije (kalupi za tiještenje). Mlađi sloj ima sličnu sliku rasprostranjenosti kao i stariji. Na području od Srijema do SZ Hrvatske otkrivene su nekropole u Sremskoj Mitrovici, Bijelome Brdu, Otoku kraj Vinkovaca, Velikoj Gorici, dok su pojedinačni nalazi osobito učestali uz desnu obalu Drave i Dunava te uz Savu nizvodno od Siska. U središnjoj Hrvatskoj poznat je nalaz iz Vrepa, te nekoliko nalaza iz jadranskoga zaleđa (Biskupija, Smrdelje, Duvanjsko polje). Osobito su važne nekropole u Brodskome Drenovcu i Otoku kraj Vinkovaca iz razdoblja nakon 800. koje svjedoče o slomu avarske prevlasti i materijalima s prevladavajućim slav. obilježjima.

LIT.: K. Vinski-Gasparini i S. Ercegović, Ranosrednjovjekovno groblje u Brodskom Drenovcu, VJAM, 1958. — Z. Vinski, O nalazima 6. i 7. stoljeća u Jugoslaviji s posebnim obzirom na arheološku ostavštinu iz vremena prvoga avarskog kaganata, Opuscula Archaeologica, III, Zagreb 1958. — Isti, Ranosrednjovjekovni arheološki nalazi na užem i širem području Zagreba, Iz starog i novog Zagreba, II, Zagreb 1960. — D. Dimitrijević, J. Kovačević i Z. Vinski, Seoba naroda, Zemun 1962. — Z. Vinski, Rani srednji vijek u Jugoslaviji od 400. do 800. godine, VJAM, 1971. J. Bil.

SLAVETIĆ, selo sa starim gradom Z od Jastrebarskoga. — Burg, tijekom vremena pregrađen u dvorac (XV–XVIII. st.), smješten je na zaravanku nad brežuljkastim krajem. Šest zgrada različite visine zatvara u obliku nepravilna četverokuta usko unutarnje dvorište. Najviša je četverouglasta obrambena kula. Građevne su faze u gotičkim, renesansnim i baroknim elementima. Na katu juž. kule ističe se erker. Nad ulazom u dvorac (s naslikanim strijelnicama) označena je god. 1639. U dvorcu su očuvani peč iz XVII. st., kamin s konzolama te nekoliko portreta. S. je vjekovima držala porodica Oršić. — U župnoj crkvi Sv. Antuna Opata (XVII. st.), s prigrađenim kapelama i zvonikom, povišenim 1807, nalaze se barokni i klasicistički oltari, propovjedaonica i nadgrobne ploče. ilustracija na str. 244

LIT.: E. Laszowski, Hrvatske povjesne građevine, I, Zagreb 1902, str. 99. — G. Szabo, SG. — D. Nežić, Povijest župa i crkvi jastrebarskog dekanata, Zagreb 1939, str. 29–30. — S. Krstić i Š. Habunek-Moravac, Obrada arhitektonske dokumentacije dvora Slavetić, Bulletin JAZU, 1959, 2, str. 81–92. — Skriveno blago. Iz riznice umjetničkih znamenitosti jastrebarskoga kraja, Kaj, 1975, 8. — A. Horvat, Između gotike i baroka, Zagreb 1975. A. Ht.

SLAVIČEK, Ante, graditelj (Toušenj kraj Praga, 12. XII. 1864 – Osijek, 6. X. 1931). Završio je graditeljski odjel Državne obrtno škole u Pragu i Višu građevinsku školu Technikum Strelitz u Njemačkoj. Radio je u građevnim tvrtkama Beča, Donje Austrije i Mađarske, a po dolasku u Osijek kod arhitekta Wilima Carla Hofbauera. God. 1901. osniva vlastitu